

DZIEJE

NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

1-2011

<http://rcin.org.pl>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XLIII
2011
1**

WARSZAWA 2011

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 790/DWB/P/2010)

KOMITET REDAKCYJNY

Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kisielewski, Piotr Łossowski, Piotr Madajczyk,
Wojciech Materski, Jan Molenda, Andrzej Nowak, Wojciech Rojek, Tomasz Schramm,
Rafał Stobiecki, Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja,
Jacek Tebinka, Małgorzata Willaume, Zygmunt Zieliński,
Elżbieta Znamierowska–Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Andrzej Chojnowski, Małgorzata Gmurczyk–Wrońska (sekretarz),
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska–Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 22 831–02–61

ISSN 0419–8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2011

Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01–524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+4822) 839–08–38
e-mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy: RYKO w Karczewie

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Hanna Marczevska-Zagdańska — <i>Amerykański laureat pokojowej Nagrody Nobla Cordell Hull — „ojcem Narodów Zjednoczonych”?</i>	3
Przemysław Jastrzębski — <i>Przyczynek do dziejów polskiej prasy opiniotwórczej. Miejsce „Myśli Narodowej” w strukturach prasowych obozu narodowego w latach 1921–1939</i>	21
Henryk Bartoszewicz — <i>Misja dyplomatyczna Romana Knolla w Rzymie</i>	53
Jerzy Grzybowski — <i>Białoruski ruch niepodległościowy wobec Polski i Polaków na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej pod okupacją niemiecką (1941–1944)</i>	77
Paweł Szulc — <i>Szczeciński Grudzień '70 i Styczeń '71 w optyce Radia Wolna Europa</i>	107

AUTOREFERATY

Mikołaj Mirowski — <i>Idea rewolucji permanentnej w myśli politycznej Lwa Trockiego</i>	123
Marcin Markiewicz — <i>Kolektywizacja rolnictwa w województwie białostockim w latach 1948–1956</i>	129

MATERIAŁY

<i>Krakowskie czasy studiów Rafała Lemkina</i> — Przemysław Marcin Żukowski	139
<i>Listy Władysława Folkierskiego do Zygmunta Lubicz-Zaleskiego z lat 1924–1935</i> — Małgorzata Willaume	159
<i>Przeciwko KOR-owi i Gierkowi</i> — „List 2000” — Przemysław Gasztold-Seń	187

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Przemysław Olstowski — <i>Garść uwag i spostrzeżeń do biografii pułkownika Januarego Grzędzińskiego</i>	197
Tadeusz Wolsza — <i>Oblawa augustowska z lipca 1945 r. w świetle ostatnich publikacji Instytutu Pamięci Narodowej</i>	213

Jan Olaszek — <i>Wokół drugiego obiegu. Uwagi do książki Justyny Błażejowskiej, Papierowa rewolucja. Z dziejów drugiego obiegu wydawniczego w Polsce 1976–1989/1990</i>	218
---	-----

Aleksiej Wasiljewicz Szyszow, <i>Dwugławyj oriol nad Kawkazom 1804–2008</i> — Wojciech Materski	232
Jay Taylor, <i>The Generalissimo. Chiang Kai-shek and the Struggle for Modern China</i> — Jakub Polit	238
Ołeksandr Iljin, Serhij Szandruk, Petro Mazur, Arsen Hudyma, <i>Za tebe, Ukraino... Z archiwu wjazniw konctaboru Bereza–Kartużka (1934–1935) czasiw II Riczi Pospolytoji Polskoji</i> — Piotr Cichoracki	246
<i>Rozstrzelać Polaków. Ludobójstwo Polaków w Związku Sowieckim w latach 1937–1939</i> , oprac. Tomasz Sommer — Paweł Zyzak	250
<i>Wielki terror: operacja polska 1937–1938</i> — Paweł Zyzak	254
Ewa Rogalewska, <i>Getto białostockie. Doświadczenie Zagłady — świadectwa literatury i życia</i> — Marcin Urynowicz	258
Joanna Sadowska, <i>Sercem i myślą związani z Partią. Związek Młodzieży Socjalistycznej (1957–1976). Polityczne aspekty działalności</i> — Krzysztof Kosiński	263

ŻYCIE NAUKOWE

<i>Udział Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej w XXI Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych. Amsterdam, sierpień 2010</i> — Magdalena Hulaś	271
<i>Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Polacy — Węgrzy. 1000 lat tradycji i przyjaźni”</i> . Piotrków Trybunalski 13 V 2010 r. — Paweł Wąs	273
<i>Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Polska a Hiszpania. Z dziejów koegzystencji dwóch narodów w XX wieku”</i> . Opole 19 X 2010 r. — Dariusz Rogut	277
<i>Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji pt. „Prasa podziemna w PRL”</i> . Olsztyn 3–5 XI 2010 r. — Paweł Piotr Warot	283

IN MEMORIAM

<i>Profesor Tadeusz Wyrwa (15 III 1926–20 XI 2010)</i> — Rafał Stobiecki	291
--	-----

LISTY DO REDAKCJI

<i>Sprawa Wilhelma Wiatra w 1943 r.</i> — Hanna Rybicka	295
---	-----

Wśród naszych Autorów m.in.:

Dr Henryk Bartoszewicz — pracownik naukowy Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie

Dr Piotr Cichoracki — adiunkt w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Mgr Przemysław Gasztold-Seń — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie

Dr Jerzy Grzybowski — adiunkt w Katedrze Studiów Interkulturowych Europy Środkowo-Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

Dr Magdalena Hułas — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Przemysław Jastrzębski — adiunkt w Instytucie Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego

Dr hab. Krzysztof Kosiński — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr hab. Hanna Marczevska-Zagdańska — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr Marcin Markiewicz — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku

Prof. zw. dr hab. Wojciech Materski — w Instytucie Studiów Politycznych PAN w Warszawie

Mgr Jan Olaszek — doktorant w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Przemysław Olstowski — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Dr hab. Jakub Polit — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Dr Dariusz Rogut — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim

Prof. dr hab. Rafał Stobiecki — w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego

Mgr Paweł Szulc — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie

Dr Marcin Urynowicz — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Mgr Paweł Piotr Warot — pracownik Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku. Delegatura w Olsztynie

Mgr Paweł Wąs — doktorant w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim

Prof. dr hab. Małgorzata Willaume — w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

Prof. zw. dr hab. Tadeusz Wolsza — w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Mgr Paweł Żyzak — doktorant w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Przemysław Marcin Żukowski — pracownik Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na **2011 r. — 21 zł** (w tym 5% VAT).

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata krajowa: przez „RUCH” S.A. — wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania.

Prenumerata opłacana w złotych ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Pion Kolportażu Zespół ds. Obrotu Zagranicznego, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33, tel. (+4822) 53 28 823 — prenumerata płatna w walucie obcej; tel. (+4822) 53 28 816, 53 28 819 — prenumerata płatna w PLN, nr faxu (+4822) 53 28 734

— infolinia 0 804 200 600

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Zespołu.

Dokonyując wpłaty za prenumeratę w banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku, SWIFT banku: PKOPLPWXXX

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu (+4822) 532 87 31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA, MASTERCARD i AMERICAN EXPRESS w internecie <http://www.ruch.pol.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+4822) 839 08 38

e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03-933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel./fax (+4822) 509 86 09

cena 21,00 zł (w tym 5% VAT)
Nakład 500 egz.

<http://rcin.org.pl>